herpy

GECKOR

Even-fingered gecko

Alsophylax pipiens

Alsophylax pipiens är en liten, nattaktiv gecko från Centralasiens öknar och stepper, där somrarna är varma och vintrarna kalla. Den blir 7-9 cm lång med svans, vilar under vintern från hösten till våren, och hanarna kan ge ifrån sig ett visslande ljud. Skötseln bygger på klimatet i utbredningsområdet.

Familj: Gekkonidae Tidigare namn: *Lacerta pipiens; Alsophylax microtis*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**7-9 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Klipplevande och marklevande**
Biotop	**Öken, halvöken och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**40 × 30 × 30 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**25-28 °C**
Värmeplats	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**15-20 °C**
Luftfuktighet	**30-40 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Valfritt**
Vintervila	**8-12 °C** 8-12 veckor
Föda	**Insekter och små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**12 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**40-60 dagar** vid 26-28 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Alsophylax pipiens är en liten, smal gecko med ett relativt stort, lätt tillplattat huvud och raka, smala tår utan de breddade fästskivor som många andra geckor har. Kroppen mäter 27-42 mm från nos till kloak, i genomsnitt omkring 33 mm, och svansen är ungefär lika lång, så totallängden är 7-9 cm.

Ovansidan är blekt gulaktig, brun eller gråbrun med fem breda, utsuddade tvärband som kan vara upplösta i rader av fläckar. Undersidan är vitaktig, ofta med en citrongul skiftning. Nacken, ryggen och svansroten är täckta av små kornfjäll med utspridda, större och lätt välvda knölar emellan.

Artnamnet kommer av latinets pipio, att pipa, och passar till hanarnas läte: på natten och ibland på dagen ger de ifrån sig en metallisk vissling som påminner om en fågelröst.

Arten beskrevs av Peter Simon Pallas under namnet *Lacerta pipiens* och är typart för släktet *Alsophylax*. Namnet *Alsophylax microtis* har slagits samman med den. Genetiskt består *A. pipiens* av flera tydligt åtskilda linjer, så arten i sin nuvarande avgränsning rymmer sannolikt flera arter. I Europa finns den bara på berget Bogdo vid nedre Volga, och den är efter *Euleptes europaea* Europas näst minsta ödla.

Det finns bara lite kunskap om artens liv i fångenskap. Livslängden i faktarutan (5-10 år) är en uppskattning för en liten gecko och inte uppmätt för arten.

Utbredning och livsmiljö

Alsophylax pipiens har en stor utbredning i Centralasien: från Astrachanområdet i södra Ryssland mellan Volga och Ural genom Kazakstan, från Kaspiska havet till Zajsansjön, och söderut till Uzbekistan, norra Turkmenistan och Kirgizistan. Österut når den nordvästra Kina och södra Mongoliet (Gobi). Typlokalen är berget Bogdo vid Volga, artens enda förekomst i Europa.

Uppgifter från nordöstra Iran är inte bekräftade, och arten finns inte i Afghanistan. I Gobi lever den upp till omkring 1.500 m över havet. Arten bedöms på IUCN:s globala rödlista som livskraftig, och beståndet är stabilt.

> **Naturlig utbredning:** Mongoliet, Ryssland, Kazakstan, Uzbekistan, Turkmenistan, Kirgizistan och Kina.

LIVSMILJÖ

Alsophylax pipiens lever i torra, öppna landskap: stenig malörtsstepp, branter av kalk och lera och de klippiga delarna av Gobiöknen. Vid Volga finns den särskilt i sprickor och springor vid foten av kalk- och lerbranterna. På dagen gömmer den sig i springor och hål och kommer fram i mörkret; bara på våren, i mulet väder, är den också framme på dagen.

Klimatet är starkt kontinentalt med varma, torra somrar och kalla vintrar med frost. Från oktober-november till mars-april vilar djuren under vintern djupt nere i hål och springor. Aktiva djur har i naturen en kroppstemperatur på omkring 25 °C.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Alsophylax pipiens*. Klimatet i utbredningsområdet är torrt och kontinentalt med varma somrar och kalla vintrar, och arten lever i springor i lera, kalk och sten. *Teratoscincus scincus* lever i en stor del av samma område, men på öppen sand.

Ett par kan hållas i ett terrarium på 40 × 30 × 30 cm. Golvytan betyder mest, men arten lever på och mellan stenar, så en bakvägg av sten eller kork med springor ger både gömställen och extra utrymme. Använd ett bottensubstrat av sand blandad med lera eller jord som håller formen, och lägg platta stenar och skiffer så att det bildas smala springor i både den varma och den svala änden. Stenarna ska stå direkt på botten så att de inte kan rasa. Terrariet ska ha god ventilation och ett tättslutande lock, eftersom arten är liten och snabb.

TEMPERATUR

Gör en gradient. På dagen hålls terrariet på 25-28 °C med en värmeplats på 32-35 °C under en lampa styrd av en termostat. På natten sjunker temperaturen till 15-20 °C. Aktiva djur har i naturen en kroppstemperatur omkring 25 °C, så terrariet får inte vara varmt hela vägen igenom.

Vintervilan hör till årsrytmen. Sänk temperaturen och dagslängden gradvis på hösten, och håll djuren på 8-12 °C i 8-12 veckor. Det är kortare och varmare än i naturen; den exakta temperaturen under vintervilan är inte dokumenterad för arten. Bara friska djur i gott hull får gå i vintervila, och de måste ha tillgång till vatten. Använd digitala termometrar i båda ändarna av terrariet.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luften ska vara torr, omkring 30-40 %. Ge en mycket låg skål med färskt vatten som byts regelbundet, och lägg i ett par stenar så att små djur inte kan drunkna. Spraya en del av inredningen lätt en gång i veckan och låt den torka upp igen. En springa eller ett gömställe med lite fuktigare botten hjälper vid hudömsningen.

LJUS OCH UVB

Alsophylax pipiens är aktiv på natten, så UVB är inte nödvändigt när foderdjuren pudras med kalk och D3-vitamin. Ett svagt UVB-rör kan användas om det finns tillräckligt med skugga och gömställen.

Håll ljuset tänt 12-14 timmar om dagen på sommaren och gör dagarna kortare på hösten inför vintervilan. Styr ljuset med en timer.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Arten lever av små leddjur. Ge små foderdjur: hoppstjärtar, bananflugor, små syrsor och nykläckta kackerlackor. Bytet får inte vara bredare än avståndet mellan djurets ögon.

Mata på kvällen, ungar dagligen och vuxna två eller tre gånger i veckan. Ta bort rester nästa morgon. Foderdjuren ska själva ha fått grönt eller färdigfoder. Pudra dem med kalk vid varannan utfodring och med vitaminer en gång i veckan till två gånger i månaden. Sluta mata 1-2 veckor före vintervilan så att tarmen är tom när temperaturen sänks.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Alsophylax pipiens är ett litet, skyggt och snabbt djur som inte lämpar sig för hantering. Svansen kan gå av om man tar tag i den. Djuret är mest aktivt efter mörkrets inbrott, och hanarna kan höras vissla.

Sociala förhållanden i fångenskap är inte dokumenterade. Två hanar hålls inte tillsammans. Ensam eller som par i ett terrarium med många springor och gömställen är den säkraste lösningen.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Alsophylax pipiens blir könsmogen i början av sitt andra levnadsår, omkring 12 månader gammal. Hanarna känns igen på en rad av 8-13 porer framför kloaken och på hemipenisutbuktningarna vid svansroten. Vänta med aveln tills honan är fullvuxen och i gott hull.

PARNING

Äggläggningen börjar i slutet av maj, så parningen sker på våren, kort efter vintervilan. Vintervilan styr årsrytmen och är sannolikt en förutsättning för avel. Håll koll på hanen och honan när de sätts ihop, och ta bort hanen om han jagar honan ihärdigt.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger ett och ibland två hårdskaliga ägg åt gången och lägger flera gånger från slutet av maj till slutet av juni. Ge henne ett lätt fuktigt hörn med sand och lera under en sten eller i en springa, och se till att hon får gott om kalk och foder under äggläggningsperioden.

INKUBATION

Inkubationstiden är inte dokumenterad. Ägg som läggs från slutet av maj kläcks i naturen från juli, så utvecklingen går relativt snabbt i sommarvärmen. Faktarutans 40-60 dagar vid 26-28 °C är en uppskattning utifrån den rytmen. Flytta försiktigt äggen, utan att vända dem, till en liten ventilerad låda med lätt fuktig vermikulit och håll temperaturen jämn.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna mäter omkring 17 mm från nos till kloak vid kläckningen och ses i naturen från juli. De får de minsta foderdjuren, som hoppstjärtar, bananflugor och nykläckta syrsor, dagligen och pudrade med kalk, i en liten faunalåda med gömställe, en varm plats och en mycket låg vattenskål. Ungar från sensommaren ska vara välfödda innan de går in i sin första vintervila.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns inga dokumenterade sjukdomar som är särskilda för *Alsophylax pipiens* i fångenskap. De typiska felen för små ökengeckor är:

- För lite kalk och D3-vitamin, som kan ge mjuka ben och darrningar.
- För hög fuktighet och dålig ventilation, som ger hud- och luftvägsproblem.

- För höga temperaturer dygnet runt och hela året, när arten är anpassad till svala nätter och kalla vintrar.
- Vintervila med ett magert eller sjukt djur eller med foder i tarmen.
- Förlorad svans. Svansen kastas vid stress eller när djuret hålls fast och växer bara delvis ut igen.
- Hudrester på tår och svansspets. Sitter det rester kvar, sätt djuret ett par timmar i en låda med blött hushållspapper.

Ett friskt djur är vaksamt och har klara ögon och en fyllig svans. Sök veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret går ner i vikt eller slutar äta.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.